

همایش ملی مطالعات و پژوهش های علمی علوم انسانی

نهاد برگزار کننده همایش: موسسه قانون یار با حمایت معنوی دانشگاه آزاد اسلامی واحد کرمانشاه
سردبیر علمی و مسئول برگزاری همایش: دکتر بهنام اسدی شماره مجوز: ۴۸۵۳-۷۸۸۶۴
سال برگزاری همایش: ۱۳۹۷ شماره مقاله: ۸۹۵/۸۶۸ رده بندی کنفرانس: ب ۵۲۳/۲

تغلیظ و ماهیت دیه در فقه و حقوق ایران

هادی شریفی^۱

بهباد ثابتی پور

چکیده

تحلیل درست و واقع بینانه از هر عمل اجتماعی و سنجش تاثیر آن در جامعه و تعیین کیفر و پاداش برای آن امری است که در پیشرفت نهایت موثر است در امور کیفری و آنچه که مربوط به نظم عمومی جامعه است بایستی رابطه دقیق و ظریفی بین اعمال مجرمانه و مجازات از هر چیزی باید افکار عمومی جامعه مجرمانه بودن عمل را قبول کند تا مجازات متناسب آنرا تعیین کرد... با این تفکر به تحلیل دیه که در قانون مجازات اسلامی یکی از انواع مجازات ها برای متعدیان علیه جان افراد است می پردازیم و این سوال هستیم . آیا تحلیلی که از دیه در حال حاضر در جامعه وجود دارد و جامعه قانون هم پوشیده است . به درستی شناخته شده و به اینکه به درستی شناخته شده لیکن نادرست پیاده شده است ؟ مباحث و مسایل فقهی و حقوقی مربوط به قصاص و احکام آن، در جمهوری اسلامی ایران، به دلیل ضرورت تطبیق آن با نیازهای زمانه از یک سو و لزوم دور نشدن آن از احکام فقهی اسلامی از سویی دیگر از مباحث همیشه چالش برانگیز بوده است؛ ازاین رو قانون گذار پس از اصلاحات سال ۱۳۷۵ مجدداً در سال ۱۳۹۲ قانون مجازات اسلامی را

^۱ نویسنده مسئول

دستخوش تغییراتی کرده است. مطابق قانون مجازات سابق اگر مردی زنی را به قتل عمد بکشد، ولی دم زن با پرداخت نصف دیه به مرد می‌تواند، وی را قصاص نماید. این حکم به‌ضمیمه دیه در قتل عمد تصالحی بوده و به رضایت قاتل نیاز داشت، در عمل گاه مشکل آفرین بود؛ زیرا برخی اوقات ولی دم زن، توانایی پرداخت فاضل دیه را ندارد و قاتل هم حاضر به مصالحه نیست؛ در نتیجه خون زن در معرض هدر رفتن قرار می‌گیرد. این مشکل با اصلاحاتی که در قانون مجازات مصوب سال ۱۳۹۲ ضرورت گرفت، حل شد. به این صورت که صاحب حق قصاص میان قصاص با رد فاضل دیه و گرفتن دیه مقرر در قانون، ولو بدون رضایت قاتل، مخیر است. در این پایان‌نامه به تحلیل دیدگاه فقهای امامیه و قانون مجازات اسلامی ۱۳۹۲ در این باره پرداخته‌ایم. یکی از مصادیق خسارت معنوی خسارت مازاد بر دیه است. زیرا هر فرد بر اثر صدمات جسمی منافع و خسارت‌های مختلف مادی و معنوی را نیز از دست می‌دهد که بعضاً پرداخت دیه مقرر برای جبران بسیاری از این صدمات کفایت نخواهد کرد. بررسی چگونگی جبران اینگونه خسارات به ویژه خسارت‌های معنوی که دیه مقرر برای جبران آن کافی نیست از جمله مباحث قابل بررسی در محاکم حقوقی و مباحث فقهی است.